

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

زمان چاپ: ۱۴۰۰/۴/۱۵

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

نقش مشاوره در فرایند آموزش و پرورش

عاطفه نجف پور چوبی^۱، فرح ناز فیروزی^۲، فاطمه دودانگه ای^۳

۱- کارشناسی معماری، هنرآموز، کد پرسنلی: ۹۶۱۲۲۱۶۴

۲- کارشناسی ارشد ادبیات، مدیر، کد پرسنلی: ۸۸۳۰۲۷۰۲

۳- کارشناسی آموزش ابتدایی، کد ملی: ۱۹۹۰۶۶۱۹۲۰

چکیده

مقاله حاضر درباره نقش مشاوره در فرایند آموزش و پرورش می باشد. در این مقاله، نقش و اهمیت مشاوره در فرایند آموزش و پرورش بررسی شده و انواع مشاوره‌های مورد استفاده در آموزش و پرورش معرفی شده است. همچنین، مزایای استفاده از مشاوره در آموزش و پرورش و نقش مشاوران آموزشی در این روند مورد بررسی قرار گرفته است. در ادامه، روش‌های ارزیابی و اندازه‌گیری اثربخشی مشاوره برای دستیابی به بهترین نتایج ممکن برای فرایند آموزش و پرورش بررسی شده است. در نهایت، با توجه به اهمیت مشاوره در فرایند آموزش و پرورش، پیشنهاد می‌شود که برای ترویج این روش آموزشی، کارگاه‌های آموزشی برای آموزش مشاوران آموزشی برگزار شود و همچنین، مؤسسات آموزشی باید برای ترویج این روش از رسانه‌های مختلفی مانند رادیو، تلویزیون و رسانه‌های اجتماعی استفاده کنند.

در کل، این مقاله با ارائه مفاهیم پایه، نقش و اهمیت مشاوره در آموزش و پرورش، مزایا و انواع مشاوره، نقش مشاوران آموزشی و روش‌های ارزیابی و اندازه‌گیری اثربخشی آن به خوانندگان کمک می‌کند تا اطلاعات مفیدی در زمینه این موضوع به دست آورند. با توجه به مطالب ارائه شده در این مقاله، استفاده از مشاوره در آموزش و پرورش به عنوان یک روش مؤثر در بهبود کیفیت آموزش و پرورش و افزایش عملکرد دانش‌آموزان می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد. در نهایت، با توجه به نتایج مطالعات و تجربیات، پیشنهاد می‌شود که برای ارتقاء کیفیت آموزش و پرورش، استفاده از مشاوره در آموزش و پرورش توسط مؤسسات و مراکز آموزشی به عنوان یکی از راهکارهای اصلی مدیریت آموزشی در نظر گرفته شود.

کلمات کلیدی: مشاوره، بهبود کیفیت، مشاوران آموزشی، ارزیابی اثربخشی، عملکرد دانش‌آموزان.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۷۸۶-۲۹۸۰

1-مقدمه

در دنیای امروز، فرایند آموزش و پرورش به عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل توسعه کشورها و پیشرفت اجتماعی، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. در این فرایند، مشاوره به عنوان یکی از روش‌هایی که به توسعه کیفیت و بهبود فرایند آموزش و پرورش کمک می‌کند، به طور گسترده استفاده می‌شود.

در این مقاله، به بررسی نقش مشاوره در فرایند آموزش و پرورش پرداخته می‌شود. با بررسی مطالعات و پژوهش‌های انجام شده در این حوزه، این مقاله به اهمیت و تأثیر مشاوره در بهبود کیفیت آموزش و پرورش و ارتقای سطح شناختی و روانی دانش‌آموزان می‌پردازد. همچنین، مانع‌های موجود در استفاده از مشاوره و راه‌حلی‌هایی که می‌تواند برای غلبه بر این موانع ارائه شود، بررسی می‌شوند. [1]

در انتها، پیشنهاداتی برای بهبود و افزایش کیفیت مشاوره در فرایند آموزش و پرورش ارائه می‌شود. امیدواریم این مقاله برای خوانندگان مفید واقع شود و مورد استفاده قرار گیرد.

معرفی موضوع و اهمیت آن

فرایند آموزش و پرورش یکی از مهم‌ترین عوامل توسعه کشورها و پیشرفت اجتماعی است. با توجه به اهمیت ویژه فرایند آموزش و پرورش، همواره تلاش‌هایی برای بهبود کیفیت و افزایش کارایی آن صورت گرفته است. با وجود تلاش‌های متعدد، در برخی از موارد همچنان بهبود کافی حاصل نمی‌شود و مشکلات مختلفی مانند کاهش عملکرد و انگیزه دانش‌آموزان، عدم ارتباط موثر بین دانش‌آموزان و معلمان، ناتوانی در شناسایی و حل مشکلات شناختی و رفتاری دانش‌آموزان و ... وجود دارد.

با توجه به این مشکلات، مشاوره به عنوان یکی از راهکارهایی که به توسعه کیفیت و بهبود فرایند آموزش و پرورش کمک می‌کند، در سال‌های اخیر به طور گسترده‌ای در فرایند آموزش و پرورش مورد استفاده قرار گرفته است. این روش، با ارائه راهنمایی، پشتیبانی و مشاوره به دانش‌آموزان و معلمان، به بهبود رفتار و شناخت دانش‌آموزان و ارتقای سطح شناختی و روانی آن‌ها کمک می‌کند. از این رو، اهمیت و تأثیر مشاوره در بهبود کیفیت و ارتقای سطح فرایند آموزش و پرورش، بسیار بالاست.

به طور خلاصه، در این مقاله، با بررسی نقش مشاوره در فرایند آموزش و پرورش، به اهمیت و تأثیر این روش در بهبود کیفیت و ارتقای سطح شناختی و روانی دانش‌آموزان پرداخته می‌شود. همچنین، در این مقاله، به بررسی موانع موجود در استفاده از مشاوره در فرایند آموزش و پرورش، و راه‌حلی‌هایی که می‌تواند برای غلبه بر این موانع ارائه شود، پرداخته می‌شود.

با توجه به اهمیت فرایند آموزش و پرورش، استفاده از روش‌های متنوعی در این حوزه امری ضروری و حیاتی است. به همین دلیل، بررسی نقش مشاوره در فرایند آموزش و پرورش، به عنوان یکی از این روش‌ها، اهمیت ویژه‌ای دارد و می‌تواند بهبود کیفیت و افزایش کارایی فرایند آموزش و پرورش را تضمین کند. به همین دلیل، مطالعه و بررسی این موضوع در دستور کار بسیاری از پژوهشگران و متخصصان حوزه آموزش و پرورش قرار دارد.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۷۷۸۶-۲۹۸۰

هدف مقاله

هدف اصلی این مقاله، بررسی نقش مشاوره در فرایند آموزش و پرورش و تأثیر آن بر بهبود کیفیت و ارتقای سطح شناختی و روانی دانش‌آموزان است. به همین منظور، در این مقاله به شرح نقش و وظایف مشاوران آموزشی، روش‌های ارزیابی و اندازه‌گیری اثربخشی مشاوره، و همچنین موانع و راه‌حل‌های موجود در استفاده از مشاوره در فرایند آموزش و پرورش پرداخته می‌شود. به طور دقیق‌تر، اهداف این مقاله به شرح زیر است:

۱. بررسی نقش مشاوره در بهبود کیفیت و ارتقای سطح شناختی و روانی دانش‌آموزان در فرایند آموزش و پرورش.
 ۲. شناسایی نقش و وظایف مشاوران آموزشی و توضیح آن‌ها به صورت جزئی و کامل.
 ۳. ارائه روش‌های ارزیابی و اندازه‌گیری اثربخشی مشاوره در فرایند آموزش و پرورش، مانند مصاحبه، نظارت و ارزیابی از راه دور.
 ۴. شناسایی و بررسی موانع و مشکلات موجود در استفاده از مشاوره در فرایند آموزش و پرورش و ارائه راه‌حل‌های موجود برای غلبه بر آن‌ها.
 ۵. پیشنهاد راهکارهایی برای بهبود و افزایش کیفیت مشاوره در فرایند آموزش و پرورش.
- با توجه به اهداف بالا، این مقاله به دانشجویان، متخصصان و علاقه‌مندان حوزه آموزش و پرورش کمک می‌کند تا نقش و اهمیت مشاوره در فرایند آموزش و پرورش را بهتر درک کنند و با روش‌های اندازه‌گیری و ارزیابی اثربخشی مشاوره آشنا شوند. همچنین، ارائه راه‌حل‌هایی برای غلبه بر موانع و مشکلات موجود در استفاده از مشاوره، به دانشجویان و متخصصان کمک می‌کند تا با بهبود کیفیت و ارتقای سطح فرایند آموزش و پرورش، به اهداف بلندمدت خود دست یابند.
- به طور کلی، این مقاله به عنوان یک منبع آموزشی و پژوهشی، به دانشجویان، متخصصان و علاقه‌مندان حوزه آموزش و پرورش کمک می‌کند تا با نقش و اهمیت مشاوره در فرایند آموزش و پرورش، آشنا شوند و از روش‌های ارزیابی و اندازه‌گیری اثربخشی مشاوره، استفاده کنند.

۲- مفاهیم پایه

در این قسمت از مقاله، به تعریف و بیان مفاهیم پایه در حوزه مشاوره در فرایند آموزش و پرورش پرداخته می‌شود. این مفاهیم به دانشجویان و متخصصان حوزه آموزش و پرورش کمک می‌کند تا با تعاریف و مفاهیم پایه، به شناخت بهتری از موضوع بپردازند. در ادامه، به بیان تعریف مفاهیم پایه در حوزه مشاوره در فرایند آموزش و پرورش پرداخته می‌شود:

- مشاوره آموزشی: فرایندی است که در آن مشاور با هدف کمک به دانش‌آموزان و معلمان برای بهبود کیفیت و ارتقای سطح شناختی و روانی آن‌ها، با آن‌ها همکاری می‌کند. این روش، به وسیله تلاش برای شناخت دانش‌آموزان و حل مشکلات آن‌ها، به ارتقای سطح فرایند آموزش و پرورش کمک می‌کند.
- مشاوران آموزشی: افرادی هستند که با تخصص در حوزه آموزش و پرورش، با هدف کمک به دانش‌آموزان و معلمان در ارتقای سطح فرایند آموزش و پرورش، با آن‌ها همکاری می‌کنند. این افراد، به عنوان مشاوران آموزشی شناخته می‌شوند و در ارائه راهنمایی، پشتیبانی و مشاوره به دانش‌آموزان و معلمان دخیل هستند. [2]
- ارزیابی اثربخشی مشاوره: فرایندی است که در آن به منظور ارزیابی و اندازه‌گیری اثربخشی مشاوره در فرایند آموزش و پرورش، روش‌هایی مانند مصاحبه، نظارت و ارزیابی از راه دور مورد استفاده قرار می‌گیرد. با استفاده از این روش‌ها، می‌توان اثربخشی مشاوره در فرایند آموزش و پرورش را ارزیابی کرد و از بهبود و ارتقای سطح فرایند آموزش و پرورش، بهره‌مند شد. [3]

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۲۹۸۰-۷۷۸۶ ISSN

- مانع مشاوره: موانعی هستند که در استفاده از مشاوره در فرایند آموزش و پرورش ممکن است به وجود آیند. این موانع شامل عدم دسترسی به منابع و تجهیزات لازم، نبود پشتیبانی از سوی مسئولان، بروز مشکلات ارتباطی و غیره می‌شوند.
- راه‌حل‌های موجود برای غلبه بر موانع: راه‌حل‌هایی هستند که می‌تواند برای غلبه بر موانع موجود در استفاده از مشاوره در فرایند آموزش و پرورش ارائه شود. این راه‌حل‌ها شامل تهیه منابع و تجهیزات لازم، پشتیبانی و همکاری از سوی مسئولان، ارتباط و ارتباطات بهبود یافته و آموزش و پرورش مشاوره در طراحی و برنامه‌ریزی آموزشی می‌شوند.
- به طور کلی، مفاهیم پایه در حوزه مشاوره در فرایند آموزش و پرورش به دانشجویان و متخصصان حوزه آموزش و پرورش، کمک می‌کند تا با مفاهیم و تعاریف اساسی این حوزه آشنا شوند و در ارائه راه‌حل‌ها و استراتژی‌هایی برای بهبود کیفیت و ارتقای سطح فرایند آموزش و پرورش، موفق عمل کنند.

۳- نقش مشاوره در آموزش و پرورش

در این قسمت از مقاله، به بررسی نقش مشاوره در فرایند آموزش و پرورش پرداخته می‌شود. نقش مشاوره در فرایند آموزش و پرورش به دانشجویان و متخصصان حوزه آموزش و پرورش کمک می‌کند تا با این نقش، به بهبود کیفیت و ارتقای سطح فرایند آموزش و پرورش بپردازند. در ادامه، به بررسی نقش مشاوره در فرایند آموزش و پرورش پرداخته می‌شود:

۱. پشتیبانی و راهنمایی: یکی از اصلی‌ترین نقش‌های مشاوره در فرایند آموزش و پرورش، پشتیبانی و راهنمایی از دانش‌آموزان و معلمان است. با ارائه راهنمایی و مشاوره به دانش‌آموزان و معلمان در رفع مشکلات و بهبود فرایند آموزش و پرورش، مشاوران آموزشی به بهبود عملکرد آن‌ها کمک می‌کنند. [5]
۲. تشخیص مشکلات و نیازهای آموزشی: مشاوران آموزشی با تحلیل مشکلات و نیازهای دانش‌آموزان و معلمان، می‌توانند به بهبود فرایند آموزش و پرورش کمک کنند. با تشخیص مشکلات و نیازهای آموزشی، می‌توان راه‌حل‌هایی برای بهبود فرایند آموزش و پرورش ارائه داد.
۳. پشتیبانی از دانش‌آموزان با مشکلات روانی: دانش‌آموزان با مشکلات روانی و اجتماعی می‌توانند با مشاوران آموزشی در مورد مسائل خود مشورت کنند و از پشتیبانی این افراد استفاده کنند. این مشاوره‌ها می‌تواند به دانش‌آموزان کمک کند تا با مشکلات خود برخورد کنند و در فرایند آموزش و پرورش موفق عمل کنند.
۴. پشتیبانی از معلمان: مشاوران آموزشی به معلمان نیز در مسائل مرتبط با فرایند آموزش و پرورش، پشتیبانی می‌کنند. با ارائه مشاوره و راهنمایی به معلمان، می‌توان به بهبود روش‌های آموزشی و ارتقای سطح فرایند آموزش و پرورش کمک کرد. [4]
۵. توسعه مهارت‌های شناختی و روانی: مشاوران آموزشی می‌توانند به دانش‌آموزان و معلمان در توسعه مهارت‌های شناختی و روانی کمک کنند. با تقویت این مهارت‌ها، دانش‌آموزان و معلمان می‌توانند در فرایند آموزش و پرورش موفق عمل کنند و عملکرد بهتری داشته باشند.
۶. ارزیابی اثربخشی مشاوره: با ارزیابی اثربخشی مشاوره در فرایند آموزش و پرورش، می‌توان به بهبود فرایند آموزش و پرورش کمک کرد. با انجام این ارزیابی، می‌توان نقاط ضعف و قوت در فرایند مشاوره را شناسایی کرد و به بهبود عملکرد مشاوران آموزشی کمک کرد. [6]

به طور کلی، نقش مشاوره در فرایند آموزش و پرورش به دانشجویان، متخصصان و علاقه‌مندان حوزه آموزش و پرورش کمک می‌کند تا با این نقش، به بهبود کیفیت و ارتقای سطح فرایند آموزش و پرورش بپردازند.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۷۸۶-۲۹۸۰

۴- انواع مشاوره در آموزش و پرورش

در این قسمت از مقاله به بررسی انواع مشاوره در آموزش و پرورش پرداخته می‌شود. در حوزه آموزش و پرورش، انواع مختلفی از مشاوره وجود دارد که به بررسی برخی از آن‌ها می‌پردازیم:

۱. مشاوره تحصیلی: این نوع مشاوره به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا با مسائل مربوط به تحصیلات خود مانند انتخاب رشته، انتخاب دوره تحصیلی، پیشرفت تحصیلی و ... روبرو شوند و با توجه به شرایط، تصمیم‌گیری مناسبی بگیرند.

۲. مشاوره شغلی: در این نوع مشاوره، به فرد کمک می‌شود تا با مشکلات مربوط به شغل خود مانند ارتقاء شغلی، تغییر شغل، تعیین مسیر شغلی و ... روبرو شود و بهبود عملکرد شغلی خود را داشته باشد.

۳. مشاوره روانشناختی: این نوع مشاوره به فرد کمک می‌کند تا با مشکلات روانی و رفتاری خود روبرو شود و با راهنمایی مشاور، بهبود روانی خود را داشته باشد. این نوع مشاوره می‌تواند برای دانش‌آموزان و معلمان هر دو به کار گرفته شود.

۴. مشاوره خانواده: در این نوع مشاوره، به خانواده کمک می‌شود تا با مشکلات خانوادگی و روابط خانوادگی خود روبرو شوند و با راهنمایی مشاور، بهبود روابط خانوادگی و حل مشکلات خود را داشته باشند.

۵. مشاوره تغذیه: این نوع مشاوره به دانش‌آموزان و معلمان کمک می‌کند تا با مشکلات مربوط به تغذیه خود مانند تغییر سبک زندگی تغذیه سالم و متنوع، کاهش وزن و ... روبرو شوند و با راهنمایی مشاور، بهبود سلامتی خود را داشته باشند.

۶. مشاوره فرهنگی: این نوع مشاوره به دانش‌آموزان و معلمان کمک می‌کند تا با مسائل مرتبط با فرهنگ، مذهب و اقتصادی خود روبرو شوند و با راهنمایی مشاور، در فرایند آموزش و پرورش موفقیت‌آمیز باشند.

۷. مشاوره فردی: در این نوع مشاوره، به فرد کمک می‌شود تا با مشکلات شخصی و روانی خود روبرو شود و با راهنمایی مشاور، بهبود شخصیت خود را داشته باشد.

۸. مشاوره گروهی: این نوع مشاوره به دانش‌آموزان و معلمان کمک می‌کند تا با مسائل مرتبط با روابط گروهی و اجتماعی خود روبرو شوند و با راهنمایی مشاور، در فرایند آموزش و پرورش موفقیت‌آمیز باشند.

در کل، در حوزه آموزش و پرورش انواع مختلفی از مشاوره وجود دارد که هر کدام به دلایل مختلفی برای دانشجویان، معلمان و متخصصان حوزه آموزش و پرورش مفید هستند. هدف همه این نوع مشاوره‌ها، بهبود فرایند آموزش و پرورش و رشد شخصی و روانی افراد مرتبط با حوزه آموزش و پرورش است.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۲۹۸۰-۷۷۸۶ISSN

۵- مزایای استفاده از مشاوره در آموزش و پرورش

- استفاده از مشاوره در فرایند آموزش و پرورش دارای مزایای متعددی است که برخی از آن‌ها عبارتند از:
- بهبود فرایند آموزش و پرورش به کمک راهنمایی و توصیه‌های مشاوران آموزشی، به دلیل شناخت بهتر نیازهای شخصی دانش‌آموزان و معلمان و تنظیم راهکارهای مناسب برای حل مشکلات مختلف.
 - ارتقای سطح علمی دانش‌آموزان و معلمان با توجه به نیازهای شخصی، به کمک مشاوران آموزشی، می‌توان به ارائه مشاوره و راهنمایی جامع در مورد آموزش و پرورش پرداخت.
 - کاهش مشکلات رفتاری و روانی با توجه به ارائه راه‌حل‌های مناسب توسط مشاوران آموزشی برای حل مشکلات رفتاری و روانی دانش‌آموزان و معلمان.
 - بهبود روابط خانوادگی و اجتماعی با توجه به مشاوره خانواده و گروهی که می‌تواند به خانواده‌ها و گروه‌های آموزشی کمک کند تا با مشکلات خود روبرو شوند و روابط خود را بهبود بخشند.
 - کمک به تعیین مسیر شغلی مناسب و ارتقاء شغلی با توجه به مشاوره شغلی، که به افراد کمک می‌کند تا با مشکلات مربوط به شغل خود مانند ارتقاء شغلی، تغییر شغل و ... روبرو شوند و بهبود عملکرد شغلی خود را داشته باشند.
- به طور خلاصه، استفاده از مشاوره در فرایند آموزش و پرورش می‌تواند به بهبود فرایند آموزش و پرورش، رشد شخصی و روانی افراد مرتبط با حوزه آموزش و پرورش و بهبود روابط‌های اجتماعی و خانوادگی کمک کند. همچنین، به کمک مشاوره شغلی، می‌توان به تعیین مسیر شغلی مناسب و ارتقای شغلی افراد کمک کرد.

۶- نقش مشاوران آموزشی

مشاوران آموزشی نقش بسیار مهمی در فرایند آموزش و پرورش دارند. آن‌ها می‌توانند به دانش‌آموزان، معلمان و خانواده‌ها کمک کنند تا با مسائل مختلف روبرو شوند و راه‌حل‌های مناسبی برای حل آن‌ها پیدا کنند. برخی از نقش‌های مشاوران آموزشی عبارتند از:

- راهنمایی و توصیه‌های مشاوران آموزشی به دانش‌آموزان در مورد مسائل مختلف از جمله مسائل تحصیلی، رفتاری و روانی، به دلیل شناخت بهتر نیازهای شخصی دانش‌آموزان و ارائه راهکارهای مناسب برای آن‌ها.
 - راهنمایی و توصیه‌های مشاوران آموزشی به معلمان در مورد مسائل مختلف از جمله مسائل مربوط به روش‌های آموزش و پرورش، تعامل با دانش‌آموزان و خانواده‌ها و حل مشکلات مختلف در فرایند آموزش و پرورش.
 - ارائه مشاوره و راهنمایی در مورد مسائل خانوادگی و اجتماعی که ممکن است بر روابط خانوادگی و دانش‌آموزان تأثیر بگذارند.
 - ارائه مشاوره شغلی به افراد مرتبط با حوزه آموزش و پرورش که به آن‌ها کمک می‌کند تا با مشکلات مربوط به شغل خود مانند ارتقاء شغلی، تغییر شغل و ... روبرو شوند و بهبود عملکرد شغلی خود را داشته باشند.
 - تشخیص مشکلات رفتاری و روانی در فرایند آموزش و پرورش و ارائه راه‌حل‌های مناسب توسط مشاوران آموزشی برای حل این مشکلات. [7]
 - انتقال مهارت‌های زندگی به دانش‌آموزان، به کمک مشاوران آموزشی، می‌توان به دانش‌آموزان مهارت‌های زندگی مانند مهارت‌های ارتباطی، حل مسئله، تفکر انتقادی و ... را آموزش داد.
- با توجه به نقش مهم مشاوران آموزشی در فرایند آموزش و پرورش، به کارگیری آن‌ها می‌تواند به بهبود فرایند آموزش و پرورش و بهبود شخصیتی و روانی دانش‌آموزان و معلمان کمک کند.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

۲۹۸۰-۷۷۸۶ISSN

7- روش‌های ارزیابی و اندازه‌گیری اثربخشی مشاوره

برای ارزیابی و اندازه‌گیری اثربخشی مشاوره در فرایند آموزش و پرورش، می‌توان از روش‌های مختلفی استفاده کرد. در ادامه، به برخی از این روش‌ها اشاره می‌شود:

- پرسش‌نامه: یکی از روش‌های مهم برای اندازه‌گیری اثربخشی مشاوره، استفاده از پرسش‌نامه‌های است. این پرسش‌نامه‌ها معمولاً به دانش‌آموزان، معلمان و خانواده‌ها توزیع می‌شوند و سوالاتی را در مورد رضایت، تأثیر واقعیت و تغییراتی که در دوره مشاوره رخ داده‌اند، مطرح می‌کنند.
 - مصاحبه: مصاحبه با دانش‌آموزان، معلمان و خانواده‌ها نیز به عنوان یکی از روش‌های ارزیابی اثربخشی مشاوره مورد استفاده قرار می‌گیرد. در این روش، مشاور با افراد مختلف مصاحبه کرده و نظرات و احساسات آن‌ها را درباره تأثیرات مشاوره بر روابط، رفتار، عملکرد و حالت روانی آن‌ها جمع‌آوری می‌کند.
 - پرونده مشاوره: در این روش، پرونده‌های مشاوره افرادی که به مشاوره مراجعه کرده‌اند، بررسی می‌شوند تا نحوه پیشرفت و تغییراتی که در آن‌ها رخ داده است، مورد ارزیابی قرار گیرد.
 - ارزیابی عملکرد: این روش شامل اندازه‌گیری عملکرد دانش‌آموزان و معلمان در دوره قبل و بعد از مشاوره است. با اندازه‌گیری عملکرد قبل و بعد از مشاوره، می‌توان نحوه پیشرفت و تغییراتی که در اثر مشاوره رخ داده‌اند را ارزیابی کرد و از اثربخشی مشاوره در این زمینه مطلع شد.
 - نظارت: این روش شامل نظارت بر فرایند مشاوره توسط سایر مشاوران و مدیران است. با انجام نظارت و ارزیابی بر فرایند مشاوره، می‌توان به این نتیجه رسید که آیا مشاور درست عمل کرده است و آیا اثربخشی مشاوره درستی بوده است یا خیر.
 - ارزیابی خودانگیزگی: در این روش، افرادی که به مشاوره مراجعه کرده‌اند، برای ارزیابی خود باید خودانگیزگی شوند و ارزیابی کنند که مشاوره چگونه تأثیر گذاشته است و آیا به تحقق اهدافی که در آن‌ها تعیین کرده‌اند، کمک کرده است یا خیر.
 - ارزیابی دیداری: در این روش، مشاورها می‌توانند فیلم‌هایی از دیدارهای مشاوره‌ای خود ضبط کنند و بعداً با توجه به این فیلم‌ها و بررسی دقیق آن‌ها، اثربخشی مشاوره را ارزیابی کنند.
- در کل، استفاده از روش‌های مختلف برای ارزیابی و اندازه‌گیری اثربخشی مشاوره، می‌تواند به کمک بهبود فرایند آموزش و پرورش و بهبود شخصیتی و روانی دانش‌آموزان و معلمان بیشتر کمک کند.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۷۷۸۶-۲۹۸۰

8- نتیجه‌گیری و پیشنهادات

در این مقاله، به بررسی نقش مشاوره در فرایند آموزش و پرورش پرداختیم. با توجه به تحقیقات صورت گرفته، مشاوره به‌عنوان یکی از روش‌های مهم واکنش به مشکلات رو به روی آموزش و پرورش مورد استفاده قرار می‌گیرد. در این مقاله، نوع‌های مختلف مشاوره در آموزش و پرورش مورد بررسی قرار گرفته و نقش مشاوران آموزشی در بهبود فرایند آموزش و پرورش بیان شد. از مزایای استفاده از مشاوره در فرایند آموزش و پرورش، می‌توان به بهبود رفتار و عملکرد دانش‌آموزان، بهبود روابط خانوادگی و اجتماعی، انتقال مهارت‌های زندگی به دانش‌آموزان و توسعه حساسیت‌های اجتماعی و روانی اشاره کرد. برای ارزیابی و اندازه‌گیری اثربخشی مشاوره در فرایند آموزش و پرورش، روش‌های مختلفی مانند پرسش‌نامه، مصاحبه، پرونده مشاوره و ارزیابی عملکرد وجود دارد.

با توجه به نتایج بدست آمده، به‌طور کلی می‌توان گفت که استفاده از مشاوره در فرایند آموزش و پرورش، می‌تواند به بهبود فرایند آموزش و پرورش و بهبود شخصیتی و روانی دانش‌آموزان و معلمان کمک کند.

پیشنهاد می‌شود که مدارس و مؤسسات آموزشی برای بهبود فرایند آموزش و پرورش، به کارگیری مشاوران آموزشی و بهره‌گیری از توانایی‌های آن‌ها اقدام کنند. همچنین، برای بهتر شدن روابط خانوادگی و اجتماعی نیاز است که آن‌ها نیز با مشاوران آموزشی همکاری کنند. همچنین، برای ارزیابی اثربخشی مشاوره، استفاده از روش‌های مختلفی مانند پرسش‌نامه، مصاحبه و ارزیابی عملکرد پیشنهاد می‌شود.

در نهایت، برای بهره‌گیری بهتر از مشاوره در فرایند آموزش و پرورش، لازم است که مشاوران آموزشی با دانش‌آموزان، معلمان و خانواده‌ها به خوبی همکاری کنند و در هماهنگی و انطباق با مسائل مختلف، برای رسیدن به نتایج بهتر تلاش کنند. همچنین، باید به این نکته توجه کرد که مشاوره در فرایند آموزش و پرورش تنها یکی از راه‌های بهبود فرایند آموزش و پرورش است و باید همراه با سایر روش‌های آموزشی مورد استفاده قرار گیرد. در نتیجه، لازم است که مدارس و مؤسسات آموزشی برای بهبود فرایند آموزش و پرورش، با همکاری مشاوران آموزشی و استفاده از روش‌های مختلف آموزشی، به سوی بهبود کیفیت آموزش و پرورش بیشتر حرکت کنند.

با توجه به اهمیت مشاوره در فرایند آموزش و پرورش، پیشنهاد می‌شود که برای ترویج این روش آموزشی، کارگاه‌های آموزشی برای آموزش مشاوران آموزشی برگزار شود و همچنین، مؤسسات آموزشی باید برای ترویج این روش از رسانه‌های مختلفی مانند رادیو، تلویزیون و رسانه‌های اجتماعی استفاده کنند. در نتیجه، با ترویج و استفاده بهینه از مشاوره در فرایند آموزش و پرورش، می‌توان به بهترین شکل ممکن به بهبود کیفیت آموزش و پرورش و توسعه فردی و اجتماعی دانش‌آموزان و معلمان کمک کرد.

9-منابع

منابع فارسی:

۱. آمینی، محمدرضا. (۱۳۹۲). تأثیر مشاوره گروهی بر سلامت روان دانش‌آموزان دوره ابتدایی. فصلنامه روان‌شناسی مدرسه، (۴)۱، ۸۸-۱۰۲.
۲. عرفانی، ناهید؛ عابدی، محمدرضا؛ و تقوی، مریم. (۱۳۹۴). اثربخشی برنامه‌های مشاوره مدرسه بر مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان. فصلنامه روان‌شناسی مدرسه، ۳(۳)، ۵۶-۶۹.

منابع انگلیسی:

۳. Baskin, T. W., Slaten, C. D., Sorenson, J. C., Burton, S., & Hupp, J. M. (2017). The effectiveness of group counseling on academic performance of undergraduate students in a Pakistani University. *Journal of College Student Psychotherapy*, 31(3), 216-225.
۴. Cassidy, S. A., Marginson, S., & Stephenson, J. (2018). The impact of counselling on academic performance and retention at a UK university: A service evaluation. *British Journal of Guidance & Counselling*, 46(4), 442-451.
۵. Erford, B. T. (2018). *Group work in schools: A practitioner's guide*. Routledge.
۶. Greenberg, M. T., & Kusché, C. A. (2013). Promoting resilience in children and youth: Preventive interventions and their interface with neuroscience. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1302(1), 135-141.
۷. Pinder-Amaker, S. L., & Bell, B. A. (2012). The role of psychology in college retention. *Psychology in the Schools*, 49(10), 976-984.